

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री केदारप्रसाद चालिसे
फैसला

०६९-CR-०८३७

मुद्दा:- लागु औषध खैरो हेरोइन।

काठमाडौं जिल्ला का.म.न.पा.वडा नं.१७ हाल कारागार कार्यालय
जगन्नाथ देवल, काठमाडौंमा थुनामा रहेकी अनिला श्रेष्ठ.....१

पुनरावेदक
प्रतिवादी

विरुद्ध

प्रहरी प्रतिवेदन जाहेरीले नेपाल सरकार.....१

प्रत्यर्थी
वादी

शुरु तहमा फैसला गर्ने:- मा.जि.न्या. श्री विष्णुप्रसाद कोइराला

काठमाडौं जिल्ला अदालत

शुरु फैसला मिति:- २०६८।०७।२७

पुनरावेदन तहमा फैसला गर्ने:- माननीय मुख्य न्यायाधीश श्री केशरीराज पण्डित

माननीय न्यायाधीश श्री यज्ञप्रसाद बस्याल

पुनरावेदन अदालत पाटन

फैसला मिति: २०६९।६।२३

तत्कालीन न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ (१) बमोजिम पुनरावेदन
पुनरावेदन पर्न आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार रहेको छ:-

तथ्य खण्ड

१. मिति २०६७।०७।१० गते १८:०० बजेको समयमा अनिला श्रेष्ठबाट लागु औषध खैरो हेरोइन २४० ग्राम सहितको दशीको सामान बरामद गरी निज अनिला श्रेष्ठलाई प्रहरीले पक्राउ गरेको ठीक साँचो हो भन्ने व्यहोरा समेतको खान तलासी/बरामदी मुचुल्का।
२. बरामदी मुचुल्कामा उल्लेखित अवैध लागु औषध खैरो हेरोइन २४० ग्राम सहित पक्राउमा परी आएको अनिला श्रेष्ठलाई कानूनी कारबाहीको लागि यसै प्रतिवेदनसाथ दाखिला गर्न ल्याएका छौं, कानूनबमोजिम गरिपाउँ भन्नेसमेत व्यहोराको प्रहरी नायब निरीक्षक शुभलक्ष्मी लामा समेतको प्रतिवेदन।
३. मिति २०६७।०७।१० गते साँझ ६ बजे मैले सँगसाथमा बोकी बिक्रीको लागि लुकाई छिपाई राखेको बरामदी मुचुल्कामा उल्लेखित लागु औषध खैरो हेरोइन २४० ग्राम फेला पारी प्रहरीले बरामद गरी म पक्राउमा परेको हुँ भन्नेसमेत व्यहोराको प्रतिवादी अनिला श्रेष्ठको अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष भएको बयान कागज।
४. प्रतिवादीहरु अनिला श्रेष्ठ, दिपेशकुमार वर्णवाल र साजन भन्ने व्यक्ति समेतले लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४ को खण्ड (घ) र (च) बमोजिम निषेधित कसुर अपराध गरेको देखिँदा निज प्रतिवादी अनिला श्रेष्ठ र दिपेशकुमार वर्णवालको हकमा लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १४ (१) को खण्ड (छ) को देहाय ३ बमोजिम सजाय हुन भन्ने माग दाबी लिई अभियोगपत्र दायर भएको।
५. मैले लागु औषध खैरो हेरोइनको संचय, खरिद बिक्री र ओसारपसारको कारोवार गर्ने गर्दिन, म सेवन कर्ता हुँ। मैले आफ्नो सेवनको लागि एक पटकमा अन्दाजी ५ ग्राम जति खैरो हेरोइन रु.४,०००।- मा दिपेश वर्णवाल भन्ने व्यक्तिबाट खरिद गर्ने गर्दथेँ। मैले उक्त कुलतबाट मुक्त हुन कुनै उपचार केन्द्रमा उपचार गराएको छैन। मिति २०६७।६।१० गते दिउँसो अन्दाजी १२ बजेको समयमा बागबजारबाट मैले सेवन गर्न भनी साथमा लिई राखेको अन्दाजी ३ ग्राम जति हेरोइन सहित प्रहरीले पक्राउ गरेको हो। कानूनले सेवनमा हुने सजाय भएमा मंजुर नै छ भन्नेसमेत व्यहोराको प्रतिवादी अनिला श्रेष्ठको अदालतको बयान।
६. प्रतिवादी अनिला श्रेष्ठबाट कालो प्लाष्टिकमा पोका बनाएको १४ वटा लागु औषध खैरो हेरोइन फेला परेको हो भन्नेसमेत व्यहोराको बरामदी मुचुल्काका प्रहरी नायव निरीक्षक

सर्मिला थापा, जाहेरवाला प्रहरी नायव निरीक्षक शुभलक्ष्मी लामा, प्रहरी जवान विन्दु वुढाथोकी र प्रहरी नायव निरीक्षक आत्माराम सिलवालको बकपत्र ।

७. प्रस्तुत मुद्दाको नमूना म समेतले परीक्षण गरेको हो, उक्त नमूनामा लागु औषध हेरोइन पाइएको थियो भन्नेसमेत व्यहोराको विशेषज्ञ वीरेन्द्रराज शाक्यको बकपत्र ।
८. फरार रहेका प्रतिवादी दिपेशकुमार वर्णवालको हकमा प्रस्तुत मुद्दा मुलुकी ऐन, अ.व.१९० नं. बमोजिम मुलतबी राखिदिने र प्रतिवादी अनिला श्रेष्ठलाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १४(१)(छ)(३) अनुसार १६ (सोह) वर्ष कैद र रु.५,००,०००।- (पाँच लाख रुपैयाँ) जरिवाना हुने ठहर्छ भन्नेसमेत व्यहोराको काठमाडौं जिल्ला अदालतको मिति २०६८।७।२७।१ को फैसला ।
९. म लागु औषध सेवन गर्ने दुर्व्यसनी भएको र आफूले सेवन गर्ने प्रयोजनको लागि राखेको ३ ग्राम लागु औषध मात्र आफूबाट बरामद भएकोमा प्रहरी कर्मचारीहरुले सोभन्दा बढी परिमाणको लागुऔषध मबाट बरामद भएको भनी झुठो व्यहोराको बरामदी मुचुल्का बनाएका छन्। प्रहरी बाहेकका अन्य स्वतन्त्र व्यक्तिलाई बकपत्रका लागि उपस्थित गराइएन। अनुसन्धानको क्रममा भएको बयान व्यहोरा मेरो स्वेच्छाको होइन। मैले नभनेको व्यहोरा उल्लेख गरी लेखिएको बयान र प्रहरी कर्मचारीहरुबाट भएको उक्त झुठो व्यहोराको बकपत्रको आधारमा मेरो विरुद्ध शुरु अदालतबाट भएको कडा सजाययुक्त फैसला त्रुटिपूर्ण रहेकोले बदर गरी ३ ग्राममात्र लागुऔषध बरामद भएको आधारमा म लागु औषध सेवनकर्तालाई हुन सक्ने न्यून सजाय गरिपाउँ भन्नेसमेत व्यहोराको प्रतिवादी अनिला श्रेष्ठको तर्फबाट पुनरावेदन अदालत पाटनमा परेको पुनरावेदनपत्र ।
१०. पुनरावेदिका प्रतिवादीको साथबाट २४० ग्राम लागुऔषध बरामद भएको भन्ने देखिन आएको र उक्त लागुऔषध निजले कानूनबमोजिम संचय वा ओसार पसार गरेको भन्ने देखिन नआएको स्थितिमा पुनरावेदिका प्रतिवादी अनिला श्रेष्ठलाई अभियोग दावी अनुसार लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १४(१)(छ)(३) बमोजिम १६ वर्ष कैद र रु.पाँच लाख जरिवाना हुने ठहर्न्याएको शुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतको मिति २०६८।७।२७ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ, प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन भन्ने पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६९।६।२३ को फैसला ।

११. मबाट बरामद भएका लागू औषध सेवनको प्रयोजनको लागि मात्र आफ्नो साथमा लिई हिंडेको बखत पक्राउ परेको, सेवन सम्ममा सावित भई बयान गरेको र सो लाई मेरा साक्षीहरूको बकपत्रले समर्थित भएकोले म पुनरावेदक सेवनकर्ता मात्र हुँ भनी पुष्टि भएतर्फ मूल्यांकन नगरी मलाइ सेवनतर्फ कम सजाय गर्नुपर्नेमा ठूलो सजाय हुने गरी भएको फैसला नमिलेकोले सो फैसला बदर गरी सफाई पाउँ भन्नेसमेत व्यहोराको प्रतिवादीको तर्फबाट यस अदालतमा परेको पुनरावेदन पत्र।

ठहर खण्ड

१२. नियमबमोजिम पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदीका अनिला श्रेष्ठको तर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ता श्री कृष्णप्रसाद सापकोटा, विद्वान् अधिवक्ताहरू श्री दानबहादुर बुढा र श्री निर्मला शाक्य समेतले पुनरावेदीका लागू औषध खरिद बिक्रीकर्ता नभई सेवनकर्ता मात्र भएको अवस्थामा पुनरावेदीकालाईबढी सजाय हुने ठहर गरेको फैसला त्रुटिपूर्ण छ भनी गर्नुभएको बहससमेत सुनियो।
१३. प्रस्तुत मुद्दामा मिसिल संलग्न कागज प्रमाण अध्ययन गरी हेर्दा पुनरावेदीका प्रतिवादी अनिता श्रेष्ठको साथबाट २४० ग्राम लागू औषध खैरो हिरोइन बरामद भएकाले प्रतिवादीलाई लागू औषध नियन्त्रण ऐन, २०३३ को दफा ४ को खण्ड (घ) र (च) बमोजिमको निषेधित कसुरमा निजलाई सो ऐनको दफा १४(१)(छ)(३) बमोजिम सजाय हुन अभियोग माग दाबी भएबमोजिम प्रतिवादीलाई १६ वर्ष कैद र रु. ५ लाख जरिवाना हुने ठहर गरेको सुरु फैसला पुनरावेदन अदालत पाटनबाट सदर भएको देखियो। सो फैसला उपर प्रतिवादीको तर्फबाट यस अदालतमा पुनरावेदन परेको देखिन आयो। पुनरावेदन पत्रमा लागू औषध सेवनतर्फ मात्र सजाय हुनुपर्नेमा बढी सजाय गरेको मिलेको छैन भन्नेसमेत जिकिर लिएको देखिँदा उक्त जिकिरमा केन्द्रित रही पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला मिलेको छ वा छैन र प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो वा होइन भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो।
१४. निर्णयतर्फ विचार गर्दा प्रतिवादी अनिला श्रेष्ठको साथबाट खैरो हिरोइन २४० ग्राम बरामद भएको बरामदी मुचुल्काबाट देखिन्छ। बरामदी मुचुल्काको रोहवरमा बसी उल्लिखित परिमाणको २४० ग्राम लागू औषध बरामद भएको तथ्यलाई प्रतिवादीले स्वीकार गरेको देखिन्छ। प्रतिवादीको साथबाट ३ ग्राम मात्र लागू औषध सेवन गर्ने प्रयोजनार्थ बरामद भएको भन्ने पुनरावेदन जिकिर भए पनि बरामदी मुचुल्काको व्यहोरा अन्यथा हो भनी

पुनरावेदिकाले तथ्ययुक्त आधारबाट खण्डन गर्न सकेको देखिएन। राष्ट्रिय विधी विज्ञान प्रयोगशालाको परीक्षणबाट बरामदी लागु औषधमा खैरो हेरोइन भएको देखिन आएको छ। प्रतिवादीले आफूबाट २४० ग्राम खैरो हेरोइन बरामद भएको सत्य हो, उक्त लागु औषध बिक्री गर्ने प्रयोजनार्थ साथमा बोकी हिँडेको हो भनी अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष सवाल जवाफ १० र ११ मा खुलाएको पाइयो। प्रतिवादीको अधिकारप्राप्त अधिकारी समक्ष भएको बयान अन्यथा हो भनी पुनरावेदिकाले पुष्टी गर्न सकेको देखिएन। प्रतिवादीको अधिकारप्राप्त अधिकारी समक्ष भएको बयान ब्यहोरा बरामदी मुचुल्का, प्रतिवेदक तथा बरामदी मुचुल्काका व्यक्तिहरु शर्मिला थापा, शुभलक्ष्मी लामा, विन्दु बुढाथोकी, आत्मराम सिलवाल समेतले अदालतमा गरेको बकपत्र समेतबाट ब्यहोरा समर्थित भएको देखियो। सेवन र बिक्री गर्ने कसुर छुट्टाछुट्टै भएको अवस्थामा सेवन गर्ने भन्दैमा सेवन तर्फको कसुर ठहर हुने पनि होइन। प्रतिवादीको कार्य, प्रतिवादीबाट बरामद लागु औषधको परिमाण समेतबाट सेवन हो होइन निष्कर्षमा पुगिने हो। प्रतिवादी सेवनकर्ता मात्र भएको भए निजले सेवनको लागि आवश्यक पर्ने मात्रा आफ्नो साथमा राखेको अवस्था हुने थियो। तर निजको साथबाट बरामद भएको २४० ग्राम खैरो हेरोइनको ठूलो परिमाणबाट नै निजले केवल सेवन गर्ने प्रयोजनको लागि मात्र उक्त लागु औषध आफ्नो साथमा बोकी हिँडेको भनी विश्वास गर्न सकिने अवस्था देखिन आएन। प्रतिवादीले बरामद भएको लागु औषध बिक्री गर्न लुकाइ छिपाइ राखेको भनी मौकाको बयान कागजमा स्वीकार गरेको व्यहोरालाई निजबाट बरामदित लागु औषधको परिमाणले थप विश्वसनीय बनाएको छ। लागु औषध नियन्त्रण ऐन, २०३३ को दफा ४ को खण्ड (घ) र (च) ले लागु औषधको बिक्री वितरण गर्न, लागु औषध खरिद गर्ने, संचय गर्ने, राख्ने र ओसार पसार गर्ने कार्य गर्न बर्जित गरेको र सोही ऐनको दफा १४(१)(६)(३) मा एकसय ग्रामदेखि माथि जतिसुकै परिमाणको कारोबार गर्नेलाई पन्ध्र वर्षदेखि जन्मकैद र पाँच लाख रुपैयाँदेखि पच्चीस लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना हुने कानूनी व्यवस्था गरेको सन्दर्भमा प्रतिवादीको कसूरको प्रकृति तथा बरामदी लागू औषधको परिमाणलाई समेत दृष्टिगत गरी १६ (सोह्र) वर्ष कैद र रु.५,००,०००।- (पाँच लाख रुपैयाँ) जरिवाना हुने गरी भएको फैसला कानूनसम्मत नै देखिन आयो। प्रतिवादीले सेवनकै लागि मात्र उक्त परिमाणको लागु औषध खैरो हेरोइन साथमा बोकेको भन्ने जिकिर कुनै विश्वसनीय आधार प्रमाणबाट पुष्टि हुन सकेको नहुँदा सोतर्फको प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन।

१५. तसर्थ, उपर्युक्तबमोजिम विवेचित आधार कारणबाट प्रतिवादीको साथबाट २४० ग्राम लागु औषध बरामद भएको देखिन आएको, उक्त ठूलो परिमाणको लागू औषध खैरो हेरोइन सेवनकै लागि राखेको भन्ने प्रतिवादीको भनाइ विश्वसनीय देखिन नआएको र सेवनतर्फको निजको जिकिर पुष्टि हुन आएको नहुँदा बरामदी मुचुल्का, प्रतिवादीको मौकाको बयान कागज, प्रतिवेदकको प्रतिवेदन एवं बकपत्र तथा विशेषज्ञको बकपत्र समेतको कागज प्रमाण तथा बरामद भएको लागू औषधको परिमाण समेतको आधारमा अभियोग दाबीबमोजिम लागू औषध नियन्त्रण ऐन, २०३३ को दफा ४ को खण्ड (घ) र (च) विपरीतको कसुर अपराधमा सोही ऐनको दफा १४(१)(६)(३) बमोजिम प्रतिवादी अनिला श्रेष्ठलाई १६ (सोह) वर्ष कैद र रु.५,००,०००।- (पाँच लाख रुपैयाँ) जरिवाना हुने गरी भएको शुरु अदालतको फैसला सदर हुने ठहर गरी तत्कालीन पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०६९।६।२३ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। फैसलाको जानकारी थुनामा रहेकी प्रतिवादीलाई दिई दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी बुझाई दिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा मेरो सहमति छ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत- महेश खनाल

कम्प्यूटर- हर्क माया राई

संवत् २०७३ साल चैत्र महिना २९ गते रोज ३ शुभम् ----- ।